Editoriál
Editorial

Vážení čitatelia,

aj keď sa výskum podnikateľskej etiky v slovenskom podnikateľskom prostredí začal ešte v 90-tych rokoch minulého storočia, dlhé roky sa uskutočňoval len vďaka individuálnemu záujmu a nasadeniu jednotlivých vedcov, bez podpory akademických inštitúcií a grantových agentúr. Systematický prístup k výskumu etických problémov v ekonomickej praxi sa začal podporou grantovej agentúry VEGA v roku 2013, kedy sa na Fakulte managementu UK v Bratislave začal trojročný projekt *Kritická analýza vplyvu kultúrnych a etických faktorov na vedenie ľudí v slovenskom podnikateľskom prostredí* (2013 – 2015). Zásadný obrat však nastal v roku 2017, keď sa na tejto fakulte začal riešiť 4-ročný projekt *Rozvoj podnikateľskej etiky v slovenskom podnikateľskom prostredí,* ktorý podporila *Agentúra na podporu výskumu a vývoj* (APVV-16-0091). Riešiteľský tím pod vedením prof. Anny Remišovej si ako hlavný cieľ vytýčil úlohu zistiť pravdivý obraz o stave etiky v podnikaní v slovenskom podnikateľskom prostredí. Všeobecne je známe, že podnikatelia sú nespokojní s kvalitou podnikateľského prostredia na Slovensku. Vedecký tím však „otočil“ uhol pohľadu. Vychádzal z premisy, že samotní podnikatelia nie sú len pasívnymi prijímateľmi podnikateľského prostredia, ktoré im vytvoril štát, ale aj oni sú tvorcami tohto prostredia, a ich etická alebo neetická činnosť má nesmierny vplyv nielen na prostredie, v ktorom oni podnikajú, ale aj na milióny tých, ktorých sa v dobrom či zlom ich činnosť dotýka. Na základe kvalitatívneho výskumu bolo identifikovaných 26 neetických praktík, ktorých sa dopúšťajú podnikatelia voči týmto piatim stakeholderom – obchodným partnerom, zákazníkom, konkurencii, zamestnancom a štátu. Zároveň bolo odhalených 10 základných etických mechanizmov, ktorými organizácie implementujú etiku do svojej organizačnej kultúry a 10 hodnôt, ktoré sú dôležité pre podnikateľov na Slovensku. Tieto zistenia boli východiskom pre obsah dotazníka v rámci kvantitatívneho výskumu, ktorý sa uskutočnil v čase január – jún 2019. Výskum mal reprezentatívny charakter vzhľadom a veľkosť firmy a región, zúčastnilo sa ho 1295 respondentov. Aplikujúc rôzne štatistické metódy získali sme obrovské množstvo poznatkov o etike v podnikaní. Niektoré z nich približujeme v článkoch v tomto čísle FSS.

Výsledky, ku ktorým dospel riešiteľský tím, sú pozoruhodné. Uvedieme v skrátenej forme aspoň niekoľko z tých najzaujímavejších: Najviac rozšíreným neetickým konaním, ktorého sa dopúšťajú podnikatelia na Slovensku, je *neplatičstvo. S*tretlo sa s ním 72 % respondentov, na druhom mieste sa umiestnilo neetické konanie *zneužívanie postavenia veľkých podnikov voči malým* (69 %) a na treťom *nedržiavanie zmlúv* (65 %, uvádzané sú odpovede áno a skôr áno.) Pri zisťovaní výskytu konkrétnych etických opatrení v organizáciách na prvom mieste je mechanizmus *overovanie spoľahlivosti obchodných partnerov (35 %),* na druhom mieste *etický kódex (*33 %) a na treťom *jasné postupy riešenia a objasňovania neetického správania (*25 %, uvádzané sú odpovede áno.) Rovnako zaujímavým zistením bolo, že slovenskí podnikatelia uprednostňujú v podnikaní podstatne viac svoje individuálne ekonomické hodnoty nad hodnoty spoločenské. To, že *zisk* je hodnotou číslo jedna (98 % respondentov) má racionálne ekonomické zdôvodnenie. V kontraste je však hodnota *spoločenské dobro,* ktorú uvádza len 43 % respondentov a *rozvoj zamestnanosti* (len 40 % respondentov, odpovede áno a skôr áno.)

Vyššie uvedený výskum je úspešným príbehom spojenia spoločenskej vedy podnikateľská etika a kvantitatívnej analýzy údajov pomocou vhodných štatistických metód. Trvalým členom riešiteľského kolektívu bola renomovaná odborníčka z oblasti štatistiky, docentka I. Stankovičová. Všetky výsledky projektu boli získané na základe analýzy získaných údajov, vrátane poznatkov získaných z kvalitatívneho výskumu, ktorý bol zameraný na analýzu 52 centier podnikateľskej etiky na zahraničných univerzitách. Tento výskum sa robil z dôvodu obsahovej a administratívnej prípravy *Centra pre podnikateľskú etiku na FM UK v Bratislave,* ktoré bude poskytovať vzdelávaciu a poradenskú činnosť pre podnikateľov na Slovensku. V našej krajine sme poslední, kde takéto centrum doposiaľ neexistovalo.

Výskum venovaný rozvoju podnikateľskej etiky na Slovensku má nesmierny praktický význam. Závery výskumu môžu podnikatelia, ako aj vysoké školy v oblasti ekonómie a manažmentu, štátna sféra a profesijné organizácie, okamžite uplatniť vo svojich činnostiach. Nezanedbateľnú hodnotu má výskum aj po stránke teoretickej a metodologickej. Veríme, že ďalší výskumníci z oblasti podnikateľskej etiky použijú tieto postupy, čím sa bude dať objektívne porovnať stav etiky v podnikaní dnes a v budúcnosti.

Prof. PhDr. Anna Remišová, CSc.
Fakulta managementu Univerzity Komenského v Bratislave
Katedra manažmentu